

تأثیر اندیشه‌های فلسفی تی. اس. الیوت بر دیدگاه‌های اجتماعی صلاح عبدالصبور با تأملی در سرزمین هرز و سوگنامه حلاج

۱- علی سلیمی* ۲- جمشید باقرزاده** ۳- شهریار باقرآبادی***

۱- استاد گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه رازی، کرمانشاه

۲- استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه

۳- دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه رازی

(تاریخ دریافت؛ ۱۳۹۴/۰۷/۰۶؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۲/۱۰)

چکیده

تی. اس. الیوت نامی آشنا در ادبیات معاصر انگلیسی است که آثار ادبی آمیخته به نگاه فلسفی او، تأثیر ژرفی بر ادبیات معاصر عربی گذاشته است. صلاح عبدالصبور، شاعر و نمایشنامه‌نویس معاصر مصری، از جمله ادیبانی است که از اندیشه‌های او متأثر شده است. این پژوهش با روش تحلیلی-توصیفی دو اثر «سرزمین هرز» از الیوت و «سوگنامه حلاج» از عبدالصبور را بررسی کرده است. نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که اندیشه‌های فلسفی-انتقادی الیوت بر دیدگاه‌های اجتماعی عبدالصبور، به‌شدت تأثیر گذاشته است و این دو اثر با وجود چشم‌اندازهای متفاوتی که دارند، در بیان انتقادی از وضعیت موجود، در یک قلمرو قرار می‌گیرند، به‌گونه‌ای که می‌توان گفت «سوگنامه حلاج» نسخه شرقی و بومی‌شده «سرزمین هرز» است. در یکی، نویسنده از فقر مادی و بی‌عدالتی می‌نالند و در دیگری، فقر معنوی و شیء‌وارگی انسان است که فریاد و فغان نویسنده را برانگیخته است. هر دو اثر، انتقاد به دنیای امروز است که یکی رنگی بیشتر فلسفی و دیگری، صبغه‌ای کاملاً اجتماعی به خود گرفته است. این پژوهش درصدد پاسخگویی به این پرسش است که وجوه افتراق و اشتراک این دو اثر ادبی-انتقادی چیست؟

واژگان کلیدی: ادب معاصر عربی، نقد فلسفی، نقد اجتماعی، الیوت، صلاح عبدالصبور، سرزمین هرز، سوگنامه حلاج.

* E-mail: salimi1390@yahoo.com

** E-mail: jmm.bagherzadeh@iauksh.ac.ir

*** E-mail: bagherabadishahriyar@yahoo.com (نویسنده مسئول)